

Нежинцева Л. П., Медведєв І. А.
РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ: КУЛЬТУРНО-
УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Стаття висвітлює проблему розвитку інтеграційних аспектів педагогічної та управлінської діяльності. В ній зроблено аналіз органічного зв'язку освіти України з освітою, національною історією, культурою, та традиціями інших країн, основних глобальних тенденцій, що стоять на заваді оптимізації державного управління освітою.

This article focuses on the issues and challenges related with the development of pedagogical and managerial activity. An analysis of the relationship between current educational trends in Ukraine and similar aspects of global education reveal tendencies which interfere with the optimization of state educational Management.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На початку ХХІ століття, при входженні України у всесвітній соціальний та освітній простір, все більше відчувається потреба в розвитку інтеграційних аспектів педагогічної та управлінської діяльності. Сьогодні вже не можна залишатися осторонь питань щодо поєднання багатьох національних освітніх систем різних видів і типів в одну всесвітню систему освіти. Безумовно, кожна національна система освіти має індивідуальні соціальні, культурні традиції, свою власну історію, свої цілі та задачі, якісний стан. Але єдина світова освітня система формується в умовах збереження тенденцій національної різноманітності, зокрема, системи професійної освіти та з урахуванням загального досвіду, який дозволяє вирішувати актуальні проблеми сьогодення.

Разом з тим, дослідження в галузі державного управління при формуванні державної освітньої політики в умовах перехідної економіки України є недостатніми, більшість питань даної проблематики ще не стали предметом системного, поглибленого аналізу, синтезу вже накопиченого знання. Зокрема, йдеться про роль та співвідношення народної педагогіки та етнопедагогіки у формуванні державної освітньої політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Принцип органічного зв'язку освіти України з національною історією, культурою та традиціями інших країн є першоджерельним щодо ставлення формування світового соціокультурного та професійно-освітнього надбання. На думку таких вчених як О. Амосова, О. Атаманчука, Н. Бордовської, В. Гриньової, В. Корженка, В. Лугового, О. Реана в світовій системі освіти виявляються окремі глобальні тенденції. По-перше, це прагнення до демократичної системи освіти, тобто доступність освіти для всіх жителів країни та спадковість її рівнів, надання автономності та самостійності навчальним закладам. По-друге, забезпечення права на освіту всім, хто бажає її отримати (можливість і рівні шанси для кожної людини отримати освіту в навчальному закладі будь-якого типу, незалежно від національної та расової належності людини). По-третє, врахування значного впливу соціально-економічних факторів на отримання освіти (культурно-освітня монополія окремих етнічних меншин, платні форми навчання тощо). По-четверте, розширення спектру навчально-організаційних заходів, спрямованих як на задоволення зростаючих інтересів і потреб учнів та молоді, так і на розвиток їх здібностей. По-п'яте, зростання ринку освітніх послуг.

Завданням роботи є дослідження сучасного стану багатовекторних культурних, освітніх, інтелектуальних зв'язків українського суспільства з культурою, освітою та світовим інформаційним простором та виявлення напрямків удосконалення та оптимізації якості вищезгаданих комунікацій.

Обґрунтування отриманих результатів. Перш за все, можна зазначити, що загальними як в національній (українській) так і в системах освіти інших країн є тенденції до розширення мережі вищої школи та зміни соціального складу студентства (воно стає

більш демократичним); управлінці в сфері освіти починають шукати компроміс між жорсткою централізацією і повною автономією системи освіти. Майже кожний уряд будь-якої країни прагне (або декларує своє прагнення) [3] зробити освіту пріоритетним об'єктом фінансування. Також сьогодні майже у всіх галузях науки стоїть проблема створення оновлених (та своєчасно скорегованих) шкільних та університетських освітніх програм, які були б уніфікованими для будь-якої країни. Сьогодні перед освітянами як України, так і всього світу стоїть питання про відмову від орієнтації на "середнього учня", і стрімко й всебічно підвищується інтерес до обдарованих дітей та молоді щодо особливостей розкриття та розвитку їх здібностей. Також актуальною є проблема пошуку додаткових ресурсів для освіти і для дітей з обмеженими можливостями.

Сьогоднішнє прагнення державних службовців та освітян України до формування відкритої системи освіти, до визначення головної міжнародної освітньої парадигми, переважно орієнтуються на двоступеневу систему освіти, тобто активізують міжнародне визнання українського освітнього простору. Консолідація зусиль громадськості, батьків, органів державної влади на місцях та органів місцевого самоврядування для постійного удосконалення, та оновлення системи освіти України, прагнення до зближення спільних структур, виданих дипломів та циклів дає змогу активізувати та вивести на цивілізований рівень працевлаштування молодих спеціалістів.

Історичний досвід і витоки запровадження освіти в Україні на прикладі ступеневої підготовки фахівців в Острозькій академії, Києво-Могилянській академії - першому багатоступеневому східному університеті європейського типу свідчать про еволюційний характер інтеграції сучасної системи освіти України в Болонський процес. Розвиток вищої освіти на західноукраїнських землях у XVII-XVIII ст. та, наприклад, визнання Харківського університету та Харківського технологічного інституту провідними у Російській імперії, свідчить про глибокі історичні корені та закономірні засади інтеграції системи освіти нової української держави в світовий освітньо-інтелектуальний та соціокультурний простір. Проте і нині головними центрами вищої освіти в Україні залишаються міста: Харків, Київ, Одеса, Львів.

Міжнародні комунікації, демократизація навчального процесу, автономізація університетів покликані сприяти загальній гуманізації суспільства. Тому головними якостями сучасного українського громадянина повинні стати: доброта, чуйність, увага, милосердя, щедрість, совість, чесність, повага, правдивість, справедливість, гідність, терпимість до людей, повага і любов до своїх батьків, роду. Крім того, важливе місце у формування сучасної людини (громадянина Всесвіту) повинні займати такі навички соціального життя, як готовність іти на компроміс заради соціального миру з іншими народами.

Важливим у цьому аспекті є формування у молодих громадян України національної самосвідомості. Зрозуміти своє місце в світі можна лише зрозумівши інші нації, етноси, національні групи. Важливе не тільки розуміння національної самосвідомості українців, а й порівняння їх ідеологічної та психологічної ідентичності, а також усвідомлення статусу самосвідомості нації у власному повсякденному житті. Віра в духовну силу свого народу повинна формуватися на основі любові до малої батьківщини (села, міста), так і до своєї Вітчизни, до її самобутнього образу.

Саме вміння усвідомлювати історію, культуру, мистецтво свого народу, рідного краю, знання материнської мови є першоосновою національної та міжнаціональної самосвідомості. Багатоаспектність поглядів (плюралізм) у культурному, традиційному, історичному пізнанні сьогодні виступає у різноманітних формах. Знайти єдину глибинну сутність існування та взаємодії мислення, буття можна через різні концепції або різні інтерпретації поняття мислення: тобто у продуктах мислення та буття різних народів. Через таке розуміння вимальовується концепція співіснування інтерпретацій світу, як співіснування різних світоглядів: (монізм, дуалізм, триалізм є рівноправними світобаченнями) [2 ; 15].

На сучасному етапі розвитку людської цивілізації освіта стає не тільки однією з найважливіших для держави інвестиційних сфер, але й сферою, що забезпечує випереджальну соціальну рентабельність. Тому освіта в провідних країнах повинна базуватися на взаємообміні, взаємозалежності. Позитивність цих обмінів полягає в конструктивності та творчій спрямованості управління освітою, підвищенні (за рахунок міжнародних контактів) культури викладацької праці, впровадженні загальних (між-народних) підходів до стану і перспектив школи майбутнього, наявності спільних (загальних) для різних країн цілей, взаємної узгодженості методів навчання різних країн, цілеспрямованому і гнучкому відборі методик. Для реалізації даних концептуальних положень потрібно не лише розуміння їх важливості, а й здійснення ряду конкретних заходів з метою інтеграції культур, традицій, історії освіти та науки, різних країн.

Розглянемо основні шляхами реалізації даного принципу, що відображають та пропонуються сучасною освітянською та управлінською думкою України, напрями співпраці освітян, науковців, управлінців з своїми колегами з інших країн.

Під час праці над дослідженням досвіду роботи освітніх установ України щодо створення умов для безперервного утворення й соціалізації особистості науковці, управлінці та педагоги з України, Російської федерації та Республіки Білорусь прийшли до висновків:

- у системі освіти України сформований безперервно діючий соціальний інститут, що виконує функції адаптації особистості до культурного середовища, підготовки й включенню її в різні сфери професійної діяльності. В освітньому просторі України створені умови наступності й безперервності дошкільної, шкільної й позашкільної освіти через оптимізацію мережі освітніх установ;

- система післядипломної освіти України надає необхідні умови якісного підвищення кваліфікації й перепідготовки педагогічних працівників освітніх установ усіх рівнів і забезпечує потреби соціально-економічної інфраструктури, що активно розвивається, регіону.

На думку українських, російських і білоруських фахівців сьогодні необхідно спільно працювати над формуванням державно-суспільної системи (структури) поетапного формування загального освітнього простору східнослов'янських народів. Амосов Ю., Одинцова Г., Козлова О., Корженко В., Луговий В., Мордвінов О. визначають функції діагностики та здійснюють прогнозування, активно працюють над науково-методичним забезпеченням обґрунтуванням змін в освітньому просторі, що поетапно формується у країнах Східної Європи, слов'янських народів. Зроблене планування строків впровадження значних етапів, визначені необхідні управлінські рішення та дії з метою розподілу людських і фінансових ресурсів для досягнення поставленого завдання. Завдання, над яким у найближчий час планують працювати представники трьох освітніх систем полягають у:

- гармонізації умов безперервної освіти й соціалізації особистості в поетапно формованому загальному освітньому просторі слов'янських народів;

- забезпеченні необхідних умов ефективної взаємодії з питань модернізації й розвитку освіти на основі об'єднання матеріальних, фінансових й інтелектуальних ресурсів;

- формуванні загального інформаційного простору, гармонізації освітніх стратегій, формування загальних показників якості освіти, здійснення міждержавно-галузевого моніторингу, на основі діагностичних методик, механізмів проведення перетворень у системах освіти;

- обміну досвідом науково-методичних, інформаційно-технічних, організаційно-управлінських, практичних опрацювань основних напрямків модернізації й розвитку освіти, змісту безперервної освіти й соціалізації особистості, психолого-педагогічного

супроводу розвитку й соціалізації особистості, управлінських рішень щодо їх впровадження в навчально-виховний процес;

- вивченні попиту ринку праці слов'янських народів з метою розробки спільних програм забезпечення максимальної зайнятості населення слов'янських народів;
- формуванні спільних програм підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації працівників освіти на основі вітчизняного й закордонного досвіду;
- пошуку гармонізації культурно-історичних, духовно-моральних орієнтирів у створенні цілісного іміджу (образу) слов'янських народів.

Отож, з вище зазначеного, можна зробити **висновок**, що на сучасному етапі розвитку освіти в Україні необхідно формування так званої «планетарної свідомості». Сьогодні, однією з цілей виховання в освіті повинно стати розуміння світу як єдності різноманітних державних утворень, які мусять мирно співіснувати, співробітничати в умовах свободи, високих моральних ідеалів, національного самовизначення, невтручання у внутрішні справи інших країн; гуманізація міжнародних стосунків, їх олюднення, руйнація «образу ворога», висунення пріоритетних у світовій політиці загальнолюдських цінностей, інтересів. Саме такий підхід до реалізації принципу зв'язку з національною та світовою історією, культурою, та традиціями може дати нам можливість повернутися до цінностей гуманізму та прогресу в Україні.

Література

1. Виховання громадянина, патріота, гуманіста. Навч.-метод. посібник / К. І. Чорна. - К.: ТОВ «ХІК», 2004. - 96 с.
2. Дашутін Г. П., Михальченко М. І. Український експеримент на терезах гуманізму. - К.: Парламентське видавництво, 2001. - 335 с.
3. Жук М. В., Медведєв І. А. Українська освіта після «помаранчевої революції»: потреба трансформаційних інновацій в розробці та реалізації сучасних стратегій життєвого успіху // Американська філософія освіти очима українських дослідників. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 22 грудня 2005 р. - Полтава: ПОІППО, 2005. - С. 48-53.

Олійник В. В.

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

В статье раскрывается понятие эффективности управления качеством повышения квалификации педагогов системы профессионально-технического образования как основы для её дальнейшего развития.

In the article the concept of efficiency of quality management of the in-plant training of teachers of the system of professional-technic education opens up as backgrounds of its further development.

Однією із сучасних вимог до системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти є вимірювання ефективності управління її якістю. Розв'язання цієї проблеми має велике значення для розвитку професійно-технічної освіти в умовах переходу України до ринкових стосунків. Важливим у рішенні зазначеної проблеми є наукова розробка методики й механізмів оцінювання ефективності управління якістю підвищення кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти, розкриття сутності ефективності управління, теоретичне обґрунтування обчислювальних процедур.